

KALIX KOMMUN

RIKTLINJER FÖR FÖRVALTNING AV KALIX KOMMUNS SKOGSINNEHAV

2024-11-26

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd	Beslutsinstans
Riktlinjer för förvaltning av Kalix kommuns skogsinnehav	Riktlinjer	2025-02-10 § 48	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig	Version	Senast reviderad	Giltigt till
Teknisk försörjning, Samhällsbyggnadsförvaltningen	1		Tills vidare

Bakgrund och syfte

Kalix kommuns totala skogsinnehav omfattar cirka 1300 hektar, varav produktiv skogsmark drygt 900 hektar. Områden som är avsatta för naturvårdshänsyn och/eller är tätortsnära, är inte medtagna i arealerna för den produktiva skogsmarken.

Samhällsbyggnadsnämnden har idag det formella ansvaret för kommunens skogsbruk. Sedan år 2012 finns det en skogsförvaltare på Samhällsbyggnadsförvaltningen med uppdrag att genomföra de mål och riktlinjer som bestämts.

Syftet med upprättande av ett dokument med tydliga riktlinjer för skogsbruket är att klargöra kommunens mål och inriktning för sitt skogsinnehav. Riktlinjerna ska hjälpa kommunens tjänstemän att säkerställa att skogen brukas på ett sätt som tar tillvara på skogens alla värden. Dokumentet är också viktigt för att ge kommunens invånare information om hur kommunen avser att förvalta skogsmarken. Dokumentet ska vara "levande" och revideras vid behov.

Övergripande mål för skötsel av skogsmarken

Kommunens mål för skogsbruket ska vara att långsiktigt bevara markens produktionsförmåga både vad gäller virkesproduktion och den biologiska mångfalden. I de områden som är tätortsnära ska kommunmedborgarnas boendemiljö prioriteras framför det produktiva skogsbruket. Skogsskötselns mål ska riktas till kommunmedborgarna, politikerna samt kommunens förvaltare och ska ses som ett levande dokument som kan omprövas vid behov.

En skogsbruksplan ska finnas. Planen ska vägleda skogsbrukaren så att största möjliga nyttoavkastning uppnås. Nyttan kan bestå av den ekonomiska avkastningen från virkesproduktion men också av naturvård och rekreation. Kalix kommun har en skogsbruksplan som uppdateras vid behov.

Sedan år 2021 är Kalix kommuns skog certifierad. Som certifierad skogsägare väljer kommunen att genom avtal bedriva ett ansvarsfullt och långsiktigt skogsbruk som tar hänsyn till såväl miljö som människor. Certifieringen visar att ansvar tas vid varje enskild skoglig åtgärd, både då det gäller sociala värden och miljö- och kulturvärden. Eftersom många företag idag ställer krav på att deras skogsprodukter har ett ursprung från certifierad råvara bidrar skogscertifiering till ökade avsettningsmöjligheter för kommunens skogsråvara.

Skogsmarken ska också utgöra markreserv för framtida tätortsutveckling.

I kommunens mål för skogsbruket ska hänsyn tas till

- Naturvård
- Boendemiljö och rekreation
- Förvaltning av skogstillgångarna för hög och varaktig tillväxt som ger god ekonomisk avkastning

Naturvård

Kommunen ska arbeta för att säkra den biologiska mångfalden inom de kommunala skogarna.

I strategin för att säkra den biologiska mångfalden ska följande ingå:

- Naturhänsyn vid alla skogliga åtgärder
- Detaljerad kunskap om produktionsförutsättningar och naturvärden i våra skogar
- Fortsatt utveckling av kunskapsbas och metoder
- Samarbete med myndigheter när särskilda skyddsvärden föreligger

- Dialog med olika intressenter
- Dokumentation ska finnas i skogsbruksplanen

Boendemiljö och rekreation

Den tätortsnära skogen kan utgöras av enstaka träd, trädsamlingar och skogsområden i omedelbar anslutning till bebyggelse. I dessa skogsområden ska de närboendes önskemål och åsikter prioriteras.

Kommunen ska ha en plan som innebär att avverkning och röjning sker områdesvis, med jämna intervaller. Det ger kommunen möjlighet till viss avkastning och/eller minskade kostnader, jämfört med att göra åtgärder då och då. De närboende ska få vara delaktiga i planerna och informeras i god tid för att kunna framföra synpunkter och önskemål.

Undantag, från planen enligt ovan, ska göras vid avverkning av s.k. "farliga träd". De kan vara skadade eller rötangripna och kan utgöra fara för boende eller förbipasserande och då ska avverkning ske så snart som möjligt efter anmälan.

God genomsikt ska eftersträvas utefter gång- och cykelvägar samt vid motionsspår för att stärka trygghetskänslan.

I det tätortsnära skogsbruket ska det inte bedrivas produktivt skogsbruk, utan avverkningar ska göras med hänsyn till det estetiska och till de boendes närmiljö. Det kan t.ex. innebära att man gallrar med lite större uttag än i det traditionella skogsbruket, för att skapa s.k. "pelarsalar". Döda, gamla och särskilt bevarandevärda träd ska, i produktionsskogen, sparas, men i det tätortsnära området ska kommunen beakta närboendes syn på döda och skadade träd.

Den boendes önskemål om borttagande av enstaka träd vid den egna tomten, t.ex. stora träd som skuggar, fäller kottar och löv på tomter, ska beaktas i största möjliga mån. Dock får karaktären i området inte försämrats av nedtagning av önskade träd.

För att behålla skogskänslan måste avverkning ske med någon form av "skärmställning/plockhuggning" där man bevakar att det inte blir kalhyggen eller för utglesat. För att säkra skogsområdets fortlevnad måste också en plan för föryngring i respektive område finnas.

I de skogsområden som inte är absolut nära till bebyggelse men som ändå nyttjas för viss rekreation, t.ex. motion, ridning, cykling eller vandring, kan visst produktionsinriktat skogsbruk ske. Det är dock viktigt att hålla stigar och rastplatser fria. Kalhyggen ska undvikas. Inga kala ytor större än 0,5 hektar ska skapas.

Kommunens tätortsnära skogar ska inbjuda till promenader och att vistas i för att få lugn och ro eller för att plocka bär och svamp. Skogsområdena ska vara vackra och välskötta. Genom inbjudande skogsområden kan kommunen medverka till att öka medborgarnas livskvalitet och kunskaper om skogen och dess värden. Barn och ungdomar kan inbjudas till skogsområdena t.ex. genom tillhandahållande av skolskogar.

Förvaltning av skogstillgångarna för hög och varaktig tillväxt som ger god ekonomisk avkastning

Långsiktig virkesproduktion

För att uppnå högsta möjliga virkesproduktion är valet av trädslag och täta föryngringar viktigt. Om detta uppnås, behöver virkesuttagens volymer i framtiden inte sänkas.

Kommunen ska ges valfrihet till olika former av virkesuttag. Detta går att förena genom metoder som är anpassade till varje enskild ståndorts förutsättningar. Detta är viktigt framför allt i det tätortsnära skogsbruket. Lövinblandning ska eftersträvas på samtliga ståndorter där naturliga förutsättningar finns.

Skogshushållning

Genom att löpande uppdatera skogsbruksplanen, förändringar, åldrar, tillväxt m.m., kan man på ett enkelt sätt avläsa skogsbeståndet. Skogshushållningen kan omprövas från år till år och anpassas till ny kunskap, förändrat innehav etc.

Målet ska vara att ha tre årsavverkningar färdigplanerade för att ge underlag för en flexibel justering av planeringen vid behov.

Samråd

Inför avverkningar ska kommunen, om så erfordras, samråda med eventuellt berörda intressenter som t.ex. samebyar och närboende.

Skogsskötselns förutsättningar och inriktning

Det är ståndortens förutsättningar som ska gälla vid val av trädslag i en föryngring. Huvudinriktningen är barrträd, men där så är befogat ska lövträd gynnas.

Föryngringssätt

Plantering ska vara huvudmetoden för föryngring. Beträffande trädslagen är det den enskilda ståndortens förutsättningar som gäller.

Självföryngring används på mer extrema ståndorter, d.v.s. de fuktiga och de torra markerna.

Alternativa skötselmetoder

Inriktningen är att till stor del behålla trädkontinuitet. Detta kan åstadkommas genom olika typer av högskärmar eller blädning alternativt plockhuggning.

I det tätortsnära skogsbruket görs avsteg från det produktiva skogsbruket. Där ska hänsyn till medborgarnas närmiljö i stor mån styra skogsskötseln. S.k. "parkställning" genom gallring med större uttag än traditionellt, är vanligast förekommande.

I vissa, större områden där slyröjning sker, kan träddelarna säljas till industrin som material till flis.

Beståndsvård

Inriktningen idag är att skapa ungskogsbestånd med högre stamantal och större lövinslag efter röjning. Gallringsmöjligheterna har en positiv utveckling tack vare utbudet av skonsamma gallringsmaskiner. Björken är en värdefull råvara för pappersindustrin och ur naturvärdessynpunkt.

Röjning och gallring syftar till att tillvarata och utveckla resultatet av tidigare utförda föryngringsåtgärder. Gallringen kan göras vid olika tidpunkter och intensitet. En stor variation i föryngringsresultatet ger möjligheter till varierande inriktning av den fortsatta skötseln. Täta och väl slutna föryngringar måste åtgärdas genom anpassade röjnings- och gallringsåtgärder.

Försäljning av skogsråvaror

Försäljning av skogsråvaror ska i huvudsak ske genom anbudsförfarande. Det kan gälla såväl rotposter som leveransvirke. Vid mycket små poster eller akuta åtgärder kan direktupphandling tillåtas.

Uppföljning

En viktig del av verksamheten är att följa upp åtgärderna och kontrollera resultatet för att ge upphov till förbättringar. Kontrollen ska också ge underlag för uppdatering i register, statistik m.m.

Olovlig trädfällning och skadegörelse

Det är olagligt att fälla träd på annans mark utan tillstånd. Kommunen, som markägare, har tyvärr, då och då, sådana ärenden att ta itu med. Vanligast är att en boende tar bort träd som skuggar, skymmer sikten eller på annat sätt stör den egna tomten, utan att ha fått tillstånd till detta från kommunen. Det kan även ha skett ett misstag, men det är ändå skadeståndsgrundande, eftersom det är den som avverkar som har skyldighet att ta reda på vem som äger marken. En sådan avverkning kallas rättsligt för "egenmäktigt förfarande". Skulle man också föra bort virket, blir det "stöld".

Har vederbörande avverkat ett fullvuxet träd kan skadeståndsfrågan bli komplicerad. Markägaren kan kräva ersättning för återplantering av ett fullvuxet träd vilket kan bli mycket kostsamt. Den skadeståndsskyldige hävdar oftast att det endast är virkesvärdet som ska ersättas.

Skadegörelse sker också emellanåt, t.ex. avbrutna plantor/ungträd utefter gator eller i parker.

Ett särskilt dokument, "Anvisningar för handläggning vid olovliga åtgärder inom kommunens skog" finns.